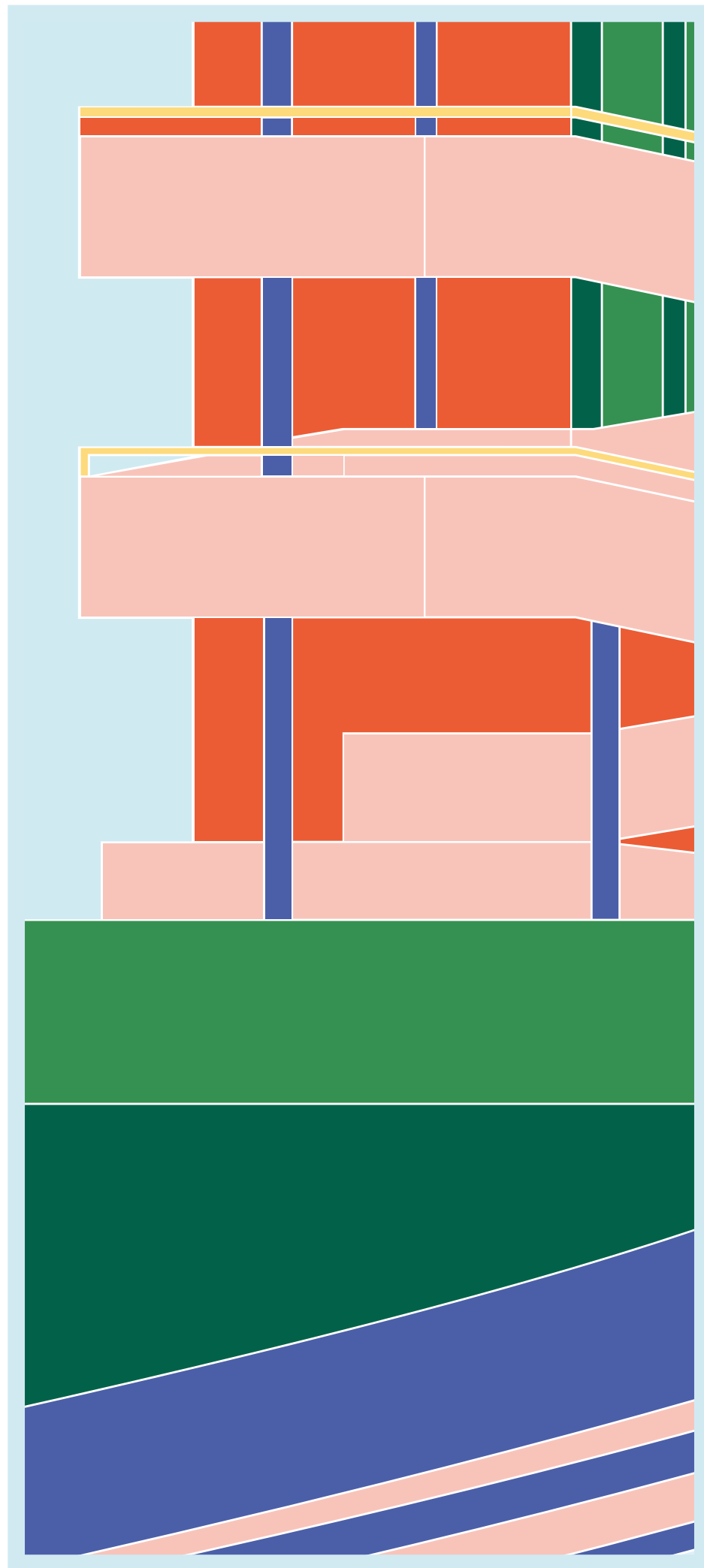
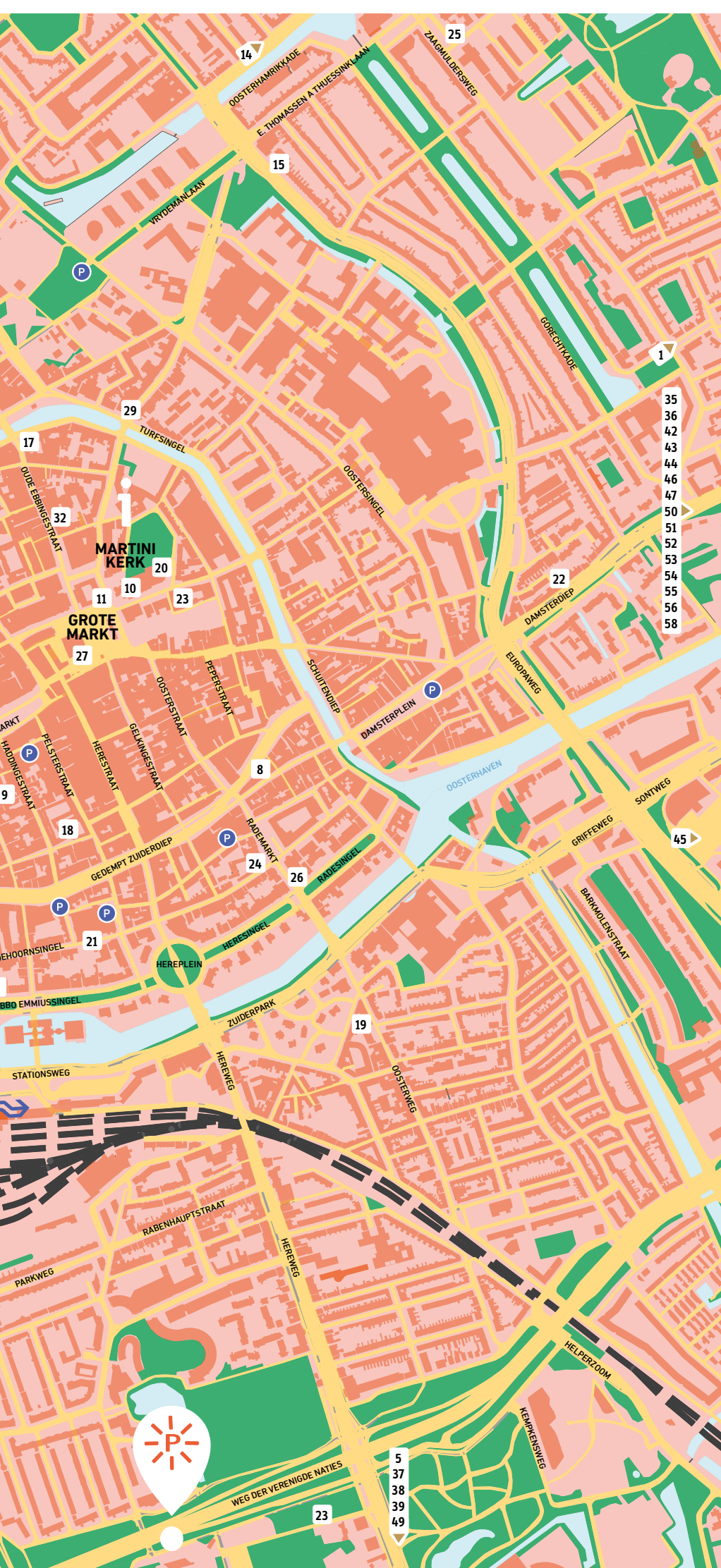

Open
monumentendag

zat
14
sep
19

Plekken van plezier

Speciale activiteiten

BUURTSCHAP DE PAPIERMOLEN KOMT WEER TOT LEVEN

Toen openluchtzwembad De Papiermolen in de jaren 50 werd aangelegd, werd daarvoor een bijzonder buurtschapje van de kaart geveegd. Hoe zag dat eruit? Tijdens Open Monumentendag komt de buurtschap weer tot leven. In het zwembad maak je een rondgang langs de baden en over de zonneweide, waar je een beeld krijgt van het buurtje. Historische foto's op groot formaat en een kleine tentoonstelling met maquettes brengen het voor even tot leven.

De expositie besteedt aandacht aan het monumentale zwembad met de recent gerestaureerde schilderijen op de tribune, de 18e-eeuwse papiermolen en natuurlijk het hier omheen ontstane buurtschapje. De rondgang eindigt met het beklimmen van de kenmerkende hellingbaan die vroeger naar de kleedkamers in het hoofdgebouw leidde. Ook de kelders van het zwembad, waar de originele én nog werkende bezink- en filterbakken staan, zijn eenmalig toegankelijk.

TIJD: ZATERDAG: 11.00 - 17.00 UUR

LOCATIE: PAPIERMOLENLAAN 3, ROUTEBOEKJE VERKRIJGBAAR BIJ INGANG

ROUTE GIDS 'OMWEGEN'

De gemeente Groningen is op 1 januari 2019 flink uitgebreid. Hij bestaat niet langer vooral uit stad, maar ook uit een flink aantal mooie dorpen. Een perfecte aanleiding om die dorpen beter te leren kennen, en te ontdekken hoe divers onze gemeente is.

Het speciaal voor Open Monumentendag gemaakte gidsje 'Omwegen' leidt je aan de hand van vier fietsroutes door alle (voormalige) kernen van de nieuwe gemeente. Fiets door de voormalige gemeente Ten Boer of Haren, of pak de hele gemeente in één keer mee. Door niet steeds de snelste weg te nemen, toont het boekje je het landschap, de cultuur en de bijzondere gebouwen in onze gemeente.

VERKRIJGBAAR IN DE MARTINIKERK OP ZA. 14 SEPTEMBER

RONDLEIDINGEN HOOFDSTATION

Architect/ingenieur Johan van de Beek loodst je in verschillende etappes door het Groninger Hoofdstation, pas verkozen tot mooiste station van Nederland. Het stationsgebouw en de directe omgeving ondergaan de komende jaren een grootscheepse transformatie. Benieuwd naar het verhaal achter dit fraaie station? En naar de plannen voor de toekomst? Kom langs!

TIJD: 13.00 UUR: RONDLEIDING STATIONSGEBOUW;
13.30 UUR: RONDLEIDING PERRONKAPPEN;
14.00 UUR: INFORMATIE OVER
NIEUWBOUWPLANNEN

START: HOOFDINGANG STATION, OP HET PLEIN

OPGAVE: NIET NODIG

WANDELING - PLEKKEN VAN PLEZIER

Groningen is een stad waar je je niet gauw vervoeft. Naar aanleiding van het thema van Open Monumentendag neemt *Stichting Vrienden van de Stad Groningen* je mee langs historische plekken van plezier. Hoe vonden mensen vroeger hun ontspanning? En wat gebeurt er nu op die plekken? Mocht je denken dat je ze allemaal al zo'n beetje kent, ga dan vooral mee!

TIJD: ZATERDAG: 11.00 UUR
ZONDAG: 14.00 UUR

START: HARMONIEPLEIN, BIJ HET BEELD VAN ALETTA JACOBS

OPGAVE: VIA EMMEISNER53@GMAIL.COM OF
ZATERDAG 14 SEPTEMBER BIJ DE STAND VAN
VRIENDEN VAN DE STAD GRONINGEN IN DE
MARTINIKERK

SPELLETJES VAN VROEGER

Waar kinderen zichzelf tegenwoordig vooral digitaal vermaken, was dat vroeger wel anders. In Garmerwolde kun je vandaag even terug in de tijd. Speel nostalgische spelletjes in de schuur van een boerderij en in de Garmerhof ertegenover. Krijg je daar honger van? Je kunt ter plekke een lekkere pannenkoek eten. Of misschien zelfs wel twee.

TIJD: 10.00 - 17.00 UUR: AGRISHOP, DORPSWEG 1,
GARMERWOLDE

WANDELING DOOR HET GARMERWOLDE VAN 1834

Ben je benieuwd hoe Garmerwolde er in 1834 uitzag? Op Open Monumentdag kun je een wandelroute volgen langs gebouwen die er toen ook al stonden. Hoe staan ze er tegenwoordig bij? En waar dienden ze vroeger voor? De route is aangegeven met vlaggen, maar je kunt ook de routebeschrijving gebruiken.

TIJD: ZATERDAG 10.00 - 17.00 UUR: ROUTEBE-
SCHRIJVING AFHALEN BIJ AGRISHOP, DORPSWEG 1
ZONDAG 10.00 - 17.00 UUR: ROUTEBE-
SCHRIJVING AFHALEN BIJ DE MELKFABRIEK,
DORPSWEG 41

FIETSTOCHT LANGS MONUMENTEN IN GLIMMEN

Met Glimmen kreeg de gemeente Groningen er op 1 januari 2019 een prachtig dorp bij. Vol mooie bebouwing en omgeven door een fraai landschap. Tijdens Open Monumentendag kun je meedoen aan een fietstocht langs monumenten in en om het dorp. Kinderen kunnen meedoen aan een spelletje boerengolf en krijgen een traktatie bij het paviljoen.

TIJD: ZATERDAG: 12.00 - 17.00 UUR
START: PAVILJOEN APPËLBERGEN, HOGE HEREWEG
33, GLIMMEN. ER IS EEN ROUTEBESCHRIJVING
MET INFORMATIE BESCHIKBAAR

PROGRAMMAFOLDER OPEN MONUMENTENDAG GRONINGEN

Gratis af te halen bij de VVV op de Grote Markt, de Openbare Bibliotheek in de Oude Boteringestraat, bij het gemeentelijk Loket Bouwen en Wonen, Harm Buitenplein 1 en in het voormalig gemeentehuis Ten Boer, Hendrik Westerstraat 24

INFORMATIE

De programmaprolder, een kaart van de complete gemeente en actuele informatie over het programma zijn te vinden op:

**ERFGOED.GRONINGEN.NL/
OPENMONUMENTENDAG**

CENTRAAL INFORMATIEPUNT

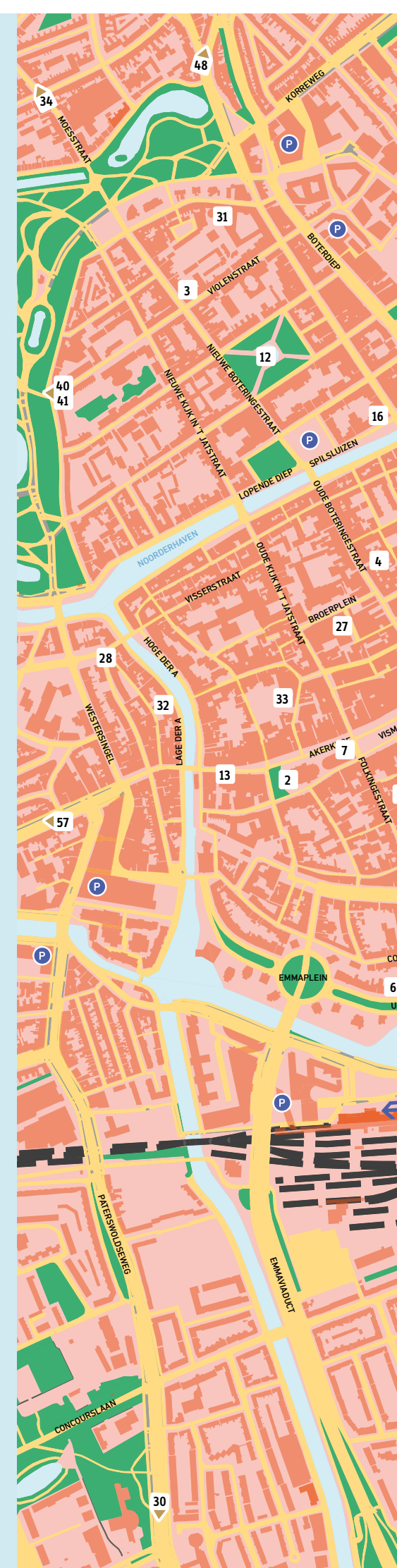
Open Monumentendag
Martinikerk
Martinikerkhof 3
06 5028 0732

LEGENDA

- = Buurtschap de Papiermolen
- = parkeerplek
- = monumenten

COLOFON

Uitgave: Gemeente Groningen
Samenstelling: Esdert Glazenburg,
Rita Overbeek en GRAS
Ontwerp: Studio Anne-Marijn
Druk: Drukkerij Tienkamp

1

DE BLAUWE BOERDERIJ
LINDENHOF 2
10.00 - 17.00 UUR
Fototentoonstelling over de geschiedenis van het Blauwe Dorp. **Expositie en open atelier** van beeldend kunstenaars Ineke Bakker, Sylvia Böklerink en Kitty Blüm. **Lezing en introductie** in mindfulness door Stefanie Kaiser om **13.00 en 16.00 uur**.

2

DER AA-KERK
AKERKHOF 2
12.00 - 17.00 UUR
Volg een **rondleiding** door de kerk en bekijk de gewelven van dichtbij.

3

DOOPSGEZIND GASTHUIS
NIEUWE BOTERINGESTRAAT 47
10.00 - 16.00 UUR &
Verschillende bewoners openen hun deuren en tonen hun creatieve talent.

4

DOOPSGEZINDE KERK
VERMANING
OUDE BOTERINGESTRAAT 33
10.00 - 16.00 UUR &

5

HELPERKERK
COENDERSWEG 58
10.00 - 16.00 UUR &
Volg een **rondleiding** door het kerkgebouw en kom meer te weten over de geschiedenis van de Helperkerk en de Evangelische Gemeente De Helperkerk. **Voor kinderen zijn er leuke activiteiten**.

6

HUIZE TAVENIER
UBBO EMMIUSINGEL 110
10.00 - 16.00 UUR
Neem een kijkje in de mooiste Jugendstilvilla van Groningen, gebouwd in 1905. Vanaf 1949 was het de plek waar tienduizenden Groninger baby's ter wereld kwamen, toen het gebouw in gebruik werd genomen als kraamkliniek van het Diaconessenhuis. Het oorspronkelijke interieur is zeer goed bewaard gebleven. Hulpverleningsinstelling Molendrift laat zien hoe het pand tegenwoordig gebruikt wordt.

Elk half uur kun je deelnemen aan een **rondleiding**.

7

VOORMALIG KLOOSTER - HUMANITAS
AKERKHOF 22
12.00 - 17.00 UUR
Volg een **rondleiding** door het door de Groninger architect A.Th. van Elmpt ontworpen pand. Bekijk een **expositie** van studenten van de Klassieke Academie.

Bezoek de **informatiemarkt** over vrijwilligerswerk bij Humanitas.

8

PAKHUIS DE LANGE LIJS
GEDEMPTE KATTENDIEP 11
12.00 - 18.00 UUR

9

LUTHERSE KERK
HADDINGESTRAAT 23
10.00 - 17.00 UUR &
Bekijk de kerk, de Lutherzaal en de Kerkenraadskamer. Vanaf **12.00 uur: Demonstratie** op het Schnitgerorgel **13.00 uur: Lezing** door Rob Kroes: *'300 jaar verborgen en openlijk plezier'* **16.00 uur: Concert** op het Schnitgerorgel: door Tymen Jan Bronda

10

MARTINIKERK
MARTINIKERKHOF 3
10.00 TOT 17.00 UUR & **DEELS**
Centraal Informatiepunt van de Open Monumentendag in de gemeente Groningen. **Markt** met o.a. stands van Stichting Martinikerk, Stichting Martinibeiaard, Vrienden van de Stad Groningen, Groningen Orgelland en GSp. **10.30, 12.30, 13.30 en 14.30 uur:** **Rondleidingen** over de gewelven (max. 15 personen per groep, opga-ve op de dag zelf in de Martinikerk) **12.15 - 13.00 uur: Lunchconcert** Harmonie '67 **11.00 en 16.00 uur: Orgelbespeling**

11

MARTINITOREN
MARTINIKERKHOF 1
10.00 TOT 17.00 UUR
Beklim de lange trap en bekijk de stad vanuit een nieuw perspectief. Muntjes zijn verkrijgbaar bij de VVV op de Grote Markt.

11.30, 13.00, 14.30 en 16.00 uur: **Demonstratie** van de dertien luidklokken door het Groningen Klokenluiders Gilde. Probeer het zelf ook! Kaartjes verkrijgbaar bij stand Stichting Martini Beiaard Groningen **12.00, 13.30 en 15.00 uur:** stads-beiaardier Auke de Boer **demonstreert** het Hemony-carillon (1664) en speelt melodieën op verzoek

12

NIEUWE KERK EN TOREN
NIEUWE KERKHOF 1
10.00 - 17.00 UUR & **ALLEEN DE KERK**
Beklim de kerktoeren, bezoek de kunst- en cultuurmarkt rondom de kerk.

do. 12 t/m zo. 15 september: **Festival van de Geest**. Thema: *'Groen-Doen'*: hoe kunnen groene plekken het levensplezier in wijken verhogen? **11.30, 14.00 en 15.30 uur:** **Workshops mandala's leggen voor kinderen** (4-14 jaar) door DOEDERTOE, sociale & creatieve werkplaats

Muziekuitvoeringen
11.00 uur: fluit- en pianoconcert door Ineke Jekel en Els Koning **12.00 en 14.00 uur:** Groninger Kamerkoor **15.30 uur:** demonstratie van het Timpe-orgel door Jelte Hulzebos **16.30 uur:** pianospel door jonge buurtbewoners

13

NOORDELIJK SCHEEPVAARTMUSEUM
BRUGSTRAAT 24
10.00 - 17.00 UUR
13.00 en 15.00 uur: Instapronddleiding

14

NOORDERBAD
OOSTERHAMRIKKADE 66
10.00 - 16.00 UUR &
Het Noorderbad werd in 1933 gebouwd als overdekt openbaar zwembad naar ontwerp van de Groninger architect J.A. Boer. Tot 1993 was het in gebruik als zwembad. Na een verbouwing tot bibliotheekfiliaal krijgt het nu een tweede herbestemming in de vorm van 22 appartementen. Op Open Monumentendag kun je een kijkje nemen in het gebouw en worden de bouwplannen toegelicht.

15

OOSTERKERK
S.S. ROSENSTEINLAAN 22
10.00 - 15.00 UUR &

16

OPEN HOF
SPILSLUIZEN 5

12.00 - 16.00 UUR
Doorlopende film over het ontstaan van de Open Hof **Expositie** van foto's, gemaakt door daklozen **Rondleidingen**

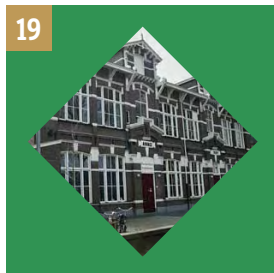
17

OUDE EBBINGESTRAAT 91, VM. APOTHEEK
OUDE EBBINGESTRAAT 91
10.00 - 16.00 UUR
17e-eeuws hoekpand met het bekende beeldje en fraai houten cassettenplafond uit 1887. Het pand is in gebruik bij Lagro | Ebbens, het oudste makelaarskantoor van Groningen uit 1874.

18

PELSTERGASTHUIS
PELSTERSTRAAT 43
10.00 - 17.00 UUR &
Bekijk de kerk, de voogdenkamer en het museum (de weegkamer) en neem deel aan een van de **rondleidingen**.

19

POORTERSHOES
OOSTERWEG 13
10.00 - 16.00 UUR
Vroeger een schippersschool, nu een drukbezocht buurthuis. Bekijk historische wijkfoto's en laat je rondleiden door dit gemeentelijk monument.

20

PROVINCIEHUIS GRONINGEN
MARTINIKERKHOF 12
10.00 - 17.00 UUR &
Optreden van Beno Hofman als rijksarchivaris Johan Adriaan Feith (1858-1913), oprichter en eerste voorzitter van het Groninger Museum van Oudheden. **Aanmelding:** centrale hal

Bruin café met stamtafel

Leestafel (kamer 21) met informatie over monumenten, subsidies Regulier Onderhoud Rijksmonumenten (RORG) en Groot onderhoud Restauratie Rijksmonumenten (GRRG). Bekijk filmpjes over monumenten in de provincie Groningen.

Presentatie website De Staat van Groningen (kamer 43). De site toont *'open data'*; feiten, cijfers en kaarten over het woon-, werk- en leefklimaat in Groningen.

Kinderspeurtocht. Formulieren vind je in de centrale hal. Na afloop krijgen alle deelnemers een leuke verrassing.

10.30 - 11.00 uur: Presentatie van een monument in kamer 20
11.30 - 12.00 uur: Voorstelling Beno Hofman
12.00 - 12.30 uur: Pubquiz gepresenteerd door commissaris van de Koning René Paas in kamer 20
13.00 - 13.30 uur: Presentatie van een monument in kamer 20
14.00 - 14.30 uur: Voorstelling Beno Hofman
14.30 - 15.00 uur: Pubquiz gepresenteerd door gedeputeerde Mirjam Wulfse in kamer 20
15.30 - 16.00 uur: Voorstelling Beno Hofman
16.00 - 16.30 uur: Pubquiz gepresenteerd door directeur Johan Koopmans in kamer 20

21

REMONSTRANTSE KERK
COEHOORNSINGEL 14
12.00 - 17.00 UUR &

22

RIOOLGEMAAL GRONINGEN
DAMSTERDIEP 146
10.00 - 17.00 UUR &

23

R.K. KERKHOF
HEREWEG 89, 91
ZATERDAG EN ZONDAG
09.00 - 16.30 UUR &
Bekijk de kapel, crypte en aula, waar ook een **kleine expositie** te zien is. **Zaterdag 11.00 uur: rondleiding**

24

SINT ANTHONYGASTHUIS
RADEMARKT 29
10.00 - 18.00 UUR &
Fototentoonstelling 'Toen en nu'

SINT-FRANCISCUSKERK
ZAAGMULDERSWEG 67
10.00 - 17.00 UUR
Gidsen vertellen over de geschiedenis en de specifieke baksteenarchitectuur van dit bijzondere kerkgebouw.

SINT-JOZEFKATHEDRAAL
RADESINGEL 2
10.00 - 16.00 UUR
Luister in de kerk naar orgelmuziek. 's Middags kunnen kinderen het orgel bewonderen.

STADHUIS
GROTE MARKT 1
11.00 - 17.00 UUR
Dit is, vanwege de aanstaande verbouwing, de laatste keer dat het stadhuis (1810) in zijn huidige staat bezichtigd kan worden. Laat die kans niet liggen!
Presentatie van de Groninger Groene Menukaart. Deze geeft eigenaren van monumenten tips bij te nemen duurzaamheidsmaatregelen. Kom langs voor meer informatie!

Trouwambtenaren (Babsen) vertellen in de Trouwzaal over hun werkzaamheden.
Rondleidingen met aandacht voor kunst en (politieke) geschiedenis.
Expositie van bijzondere 17^e- en 18^e-eeuwse archiefstukken over het Stadsbestuur.
Informatie over publieksprojecten door de Groninger Archieven: Open het Stadsbestuur en Het Beeld van Groningen, met o.a. veel foto's uit de Groninger politiek.
Vitrine met vondsten archeologisch onderzoek Grote Markt Oostzijde
Tentoonstelling Groninger Vrouwengalerij.

STICHTING MONUMENT & MATERIAAL
WESTERBINNENSINGEL 48
11.00 - 16.30 UUR
Neem een kijkje in de bouwmaterialendepots.
Presentatie van archeologische vondsten.
14.00 - 16.00 uur: Workshop 'Speelgoed maken van restmateriaal' voor kinderen (8+).
Opgave ter plekke (max. 8 p.)

VRIJMETSELAREN LOGEGEBOUW
TURFSINGEL 46
10.00 - 17.00 UUR
Kom alles te weten over de geschiedenis van dit voormalige kantoor van de Groninger industrieel W.A. Scholten, de Vrijmetselarij en over de Groninger Loges in het bijzonder.
Rondleidingen door gebouw, inclusief 'de Werkplaats'/'de Tempel'.

13.00 en 15.00 uur: kort pianorecital in de 'Grote Voorhof'

WALL HOUSE # 2
A.J. LUTULISTRAAT 17
12.00 - 17.00 UUR
Tentoonstelling met werk van Maria Koijsen en Kars Tuinder.
Kunstmarkt van lokale kunstenaars, georganiseerd door Stichting Meer Hoornse Meer.

WATERTOREN-NOORD
DE BOVENKAMER VAN GRONINGEN
NOORDERBINNENSINGEL 14
10.00 - 16.00 UUR
Beklim de toren of neem de panoramalift. Geniet van het uitzicht over de Hortusbuurt en kom alles te weten over de geschiedenis van deze unieke watertoren.

WERKMANHUIS PAKHUIS
LAGE DER A 12-35
10.00 - 17.00 UUR
Kijk rond in het atelier van Geertje van der Zijpp op de 6^e etage, het voormalig atelier van Nicolaas Werkman. Ervaar het fraaie uitzicht over de stad en het Hoge der A.

ARMHUISZITTEND CONVENT
AKERKSTRAAT 22
10.00 - 17.00 UUR

DORKWERD

HERVORMDE KERK
HOOGEWEG 4
10.00 - 16.00 UUR
Muziek en zang. Markt met streekproducten en tweedehands artikelen.

GARMERWOLDE

KERK VAN GARMERWOLDE
DORPSWEG 69
ZA EN ZO 10.00 - 17.00 UUR

36
MELKFABRIEK
DORPSWEG 41
ZA EN ZO 10.00 - 17.00 UUR
Leer alles over kaas- en boterbereiding en hoe je voedsel kunt bewaren. Doe mee aan de puddingproeverij en bezoek het kleine museum.

HAREN

DORPSKERK
RIJKSSTRAATWEG 188
11.30 TOT 17.00 UUR
10.30 - 10.45 uur: opening door dorpswethouder Philip Broeksma
10.45 - 11.30 uur: lezing 'Feestvieren in de kerk'

door ds. Rudolf Oosterdijk
11.30 - 11.45 uur: opening foto-expositie rond 'Plekken van plezier in Haren' door Gaby Poell
15.00 - 15.45 uur: lezing 'Feest en plezier in Haren' door Eppo van Koldam
11.30 - 17.00 uur: foto-expositie
11.00 - 16.00 uur: nostalgische mini-kinderkermis op voorplein Dorpskerk

MOLEN DE HOOP
RIJKSSTRAATWEG 133
13.00 - 16.00 UUR

VERENIGING WATERSPORT DE TWEE PROVINCIEËN
MEERWEG 227
ZATERDAG 12.00 - 17.00 UUR
Foto-expositie 'Plekken van plezier op en rond het Paterswoldsemeer' in gebouw HSP naast clubhuis.
Vlootschouw Oud Zeilend Hout aan de steigers van VWDTP en op het meer.

LEEGKERK

KERK LEEGKERK
LEEGEWEG 38
ZA EN ZO 12.00 - 17.00 UUR

POLDERMOLEN DE JONGE HELD
FRIESESTRAATWEG 436
10.00 - 17.00 UUR

LELLENS

KERK
BORGWEG 17
10.00 - 17.00 UUR

43
SCHATHOES VOORMALIGE BORG LELLENS
BORGWEG 15
ZA EN ZO 10.00 - 17.00 UUR
Let op: alleen van de buitenkant te bezichtigen.

44
BOERDERIJ DINGHWEER
HEMERTERWEG 2
10.00 - 17.00 UUR
Let op: Alleen buitenkant/tuin te bezichtigen.

MIDDELBERT

SINT MAARTENSKERK
MIDDELBERTERWEG 13
10.00 - 17.00 UUR

NOORDDIJK

BOERDERIJ KERKENHEEM
NOORDDIJKERWEG 12
10.00 - 17.00 UUR

STEFANUSKERK
NOORDDIJKERWEG 16
10.00 - 17.00 UUR

NOORDERHOOGEBRUG

KORENMOLEN WILHELMINA
MOLENSTREEK 1
10.00 - 17.00 UUR

NOORDLAREN

BARTHOLOMEUSKERK
LAGEWEG 45
11.00 - 17.00 UUR
13.00, 14.00, 15.00 en 16.00 uur: mini-orgelconcertjes door Jan-Arjen Mondria

TEN BOER

50
KINDCENTRUM OPGRAVING HOEK RIEKELE PRINSSTRAAT - SPORTLAAN.
10.00 - 17.00 UUR
Rondleidingen
Virtual Reality-presentatie
Meer informatie: erfgoed.groningen.nl/openmonumentendag

KLOOSTERKERK TEN BOER
KERKPAD 3
ZA 10.00 - 17.00 UUR
ZO 12.00 - 17.00 UUR

52
KORENMOLEN WIDDE MEULN
BOLTWEG 16
13.00 - 17.00 UUR
Molengidsen en de molenaar leiden je rond. Bekijk de expositie van Annemarie Slagter-Tjaden over macrofotografie.

TEN POST

53
OLLE WIDDE MOLEN
EESTUMERWEG 37
ZO 12.00 TOT 18.00 UUR

THESINGE

54
MOLEN GERMANIA
MOLENWEG 11
10.00 - 17.00 UUR
De molen maalt vandaag, en er is meel verkrijgbaar.

KLOOSTERKERK
KAPELSTRAAT 2
ZA EN ZO 10.00 - 17.00 UUR
Bekijk de kerk en bezoek de expositie van Wiebe Bijker.

SMEDERIJMUSEUM 'SMIDSHOUK'
KAPELSTRAAT 16
10.00 - 17.00 UUR
Het vuur in de smidse brandt, en zorgt voor een authentieke sfeer.

VIERVERLATEN

57
ZUIDWENDINGER MOLEN
HOENDIEP 335
11.00 - 19.00 UUR
De Zuidwendinger molen bestaat 200 jaar! Molenaars laten de molen draaien en geven uitleg over nut en noodzaak van een poldermolen. Ook is er een speciale expositie.

WOLTERSUM

KERK
KERKPAD 4
ZA EN ZO 10.00 - 17.00 UUR
Bekijk de expositie met werk van kunstenaars Ronnie Zeemering, Theo Verhoeven en Hanna van Wel.